

SI 90 Sigtuna, Kv. Professorn 1

Litteratur: H. Gustavson, Verksamheten vid Runverket i Stockholm, i: Nytt om runer 15 (2000, publ. 2001), s. 33; H. Gustavson, Lära sig och lära ut runor – med hjälp av futharken?, i: Situne Dei 2013, s. 34; A. Wikström et al., Hos Herr Niklas och annat skrivkunnigt folk. Arkeologisk undersökning i kvarteret Professorn 1 i Sigtuna 1999–2000, Up Sigtuna RAÄ 195:1, Morr 63 (2021), s. 254.

Äldre avbildning: H. Gustavson, teckning a.a. 2000, s. 33.

Signum i Samnordisk runtextdatabas: [U NOR2000:33](https://runes.uio.no/NOR2000/33)

Ett fragment av ett revben av nöt med runor på två sidor påträffades år 1999 vid en arkeologisk undersökning i kv. Professorn 1 (Ruta J6. Kontextnummer 1551. Fyndnummer 7505). Fyndet gjordes i avsatta lager intill en härd i utomhusmiljö och dateras till ca 1075–1090.¹ (Fas 10a, Wikström et al. 2021, s. 254). Det förvaras nu i Sigtuna museum ([inv. nr 63548](https://www.sigtunamuseum.se/inv-nr-63548)).

Fragmentet har ofullständiga runinskrifter på båda sidor, inskrift A på den konvexa sidan och B på den konkava sidan av benet.

Fig. 1–2. Framsidan (A) och baksidan (B) av runbenet SI 90 från kv. Professorn 1. Foto Bengt A. Lundberg 2000 ([Arkivsök](https://arkivsoek.se)).

Inskrift A:

...astb---...
5

Inskrift B:

... × runa × ----...
10

Till läsningen: – Sida A: Av 1 **a** är högra bistaven snett uppåt höger bevarad och finns spår av övre hälften av huvudstaven i brottkanten. Dubbelsidig bistav i 3 **t**. Högra bistaven mycket grund men säker. Spetsarna av bistaven i 4 **b** ansatta ett stycke in på huvudstaven. Av runa 5 återstår drygt nedre hälften av en huvudstav, resten borta i brottkanten. Genom basen går en grov repa. Av runa 6 återstår knappt nedre hälften av en huvudstav resten borta i

¹ Fyndet daterades först preliminärt till 1000-talet (Gustavson 2020), sedan till perioden 1055–1075 (Mats Pettersson, meddelande till HG 25/1 2012).

brottkanten. Inga spår av någon bistav vid runorna 5 och 6. Vid platsen för en dubbelsidig **n**-bistav vid runa 6 finns en avlång fördjupning som är en klämning. – Sida B: Före 7 **r** i inskrift **B** finns skiljetecken i form av ett kryss. I 8 **u** är bistavens nedre spets skuren i två drag. 9 **n** har dubbelsidig högt placerad bistav. Några ytliga rispor går genom huvudstaven och bistaven. Dubbelsidig bistav i 10 **a**. Efter 10 **a** skiljetecken i form av ett kryss. Av runa 11 återstår övre hälften av en huvudstav och knappt övre hälften av en **p**- eller (mindre troligt) en **u**-bistav. Snett nedåt vänster från huvudstavens övre del finns ett kort skuret streck som inte bedöms vara avsiktligt. Av runorna 12–13 återstår övre hälften av två tätt intill varandra skurna lodräta stavar. Möjligen har här stått **is**.

Runföljden **...astb--...** kan ha utgjort en del av det i flera uppländska runinskrifter förekommande mansnamn *Fastbiorn*. Mer troligt är dock att runföljden är resten av en futhark-inskrift.

Runföljden **runa** kan tolkas på flera sätt. Det kan vara en akkusativ pluralis *runa(r)* »runor» som föregåtts av ett verb och följts av en form av demonstrativet *sā(r)si* i akkusativ pluralis femininum. I så fall är det lockande att förmoda att runföljden återspeglar en form, där avsaknaden av en väntad **r** runa beror på bortfall i uttalet. Det kan ju ligga nära till hands att tillfällighetsinskrifter i Sigtuna återspeglar det muntliga bortfallet av /r/ i slutljud där, till skillnad från de ganska få beläggen på bortfallet i runstenarnas inskrifter (P. Larsson, Yrrunan. Användning och ljudvärde i nordiska runinskrifter (2002), s. 114, 118). Möjligen beror detta på runstensinskrifternas mer formella karaktär. Formellt kan runföljden också svara mot en genitiv pluralis. Mindre tilltalande med tanke på kontexten är att den återger en kortform *Rūna* i nominativ till kvinnonamn som t.ex. *Guðrūn* och *Rūnfrīðr* eller en böjd form av det maskulina kortnamnet *Rūni* bildat till namn som *Rūnfastr* och *Rūnulf*.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av runristade lösföremål från Sigtuna. Dessa publiceras fritt tillgängliga på Internet.

Texten är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter eller känner till källor som inte har utnyttjats är du välkommen att meddela dessa på nedanstående e-postadress.

Författare: Helmer Gustavson
Kontakt: magnus.kallstrom@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel. 08-5191 8000
www.raa.se